

Sobreviure al corredor de la mort

La vida del mexicà Mario Flores va fer un tomb el dia que la policia el va detenir acusat d'haver comès un homicidi. Durant els divuit anys que va passar al corredor de la mort, no va perdre l'esperança d'eixir-ne amb vida. Ara, torna a estar en llibertat per contar-ho i demanar justícia.

M-62349 va aprendre a viure en un espai de dos metres per un. Tant fou així que M-62349 se les va enginyar fins i tot perquè els llibres de dret, els pinzells i els llenços formaren part del seu mobiliari a pesar del poc espai. Allí, en un lloc que "feia olor a mort", passava 23 de les 24 hores del dia, temps suficient perquè la certesa d'un traspàs prematur i un destí indefugible turmentara qualsevol mortal. Cada mitja hora un funcionari de presons passava per davant de la seua cel·la per donar fe que M-62349 no s'havia escapat. I cada mitja hora, durant divuit anys, diversos carcellers van comprovar que, efectivament, M-62349 continuava allí, a l'espera que la justícia nord-americana reconeguera que Mario Flores Urbán mai no havia d'haver entrat al corredor de la mort de la presó d'alta seguretat de Pontiac (Illinois).

La vida del mexicà Mario Flores va fer un gir inesperat el 10 de novembre de 1984, quan un parell de policies es van presentar en la seua casa de Chicago per detenir-lo, mentre l'informaven que se l'acusava de matar Gilberto Pérez. Mario, que des de 1972 residia legalment als Estats Units, acabava d'assolir la majoria d'edat, i durant els anys anteriors havia estat capaç de redreçar una adolescència conflictiva. "Des dels tretze anys, jo estava envoltat d'un cercle d'amistats que furtava cotxes", explica Mario. "Es tractava de furtar per anar a pegar una volta, fer viatges..." Als quinze anys, però, va ingressar a l'institut, on va descobrir el llançament de trampolí. En només uns

mesos, Mario es convertí en un especialista d'aquesta modalitat i es postulà per participar als Jocs Olímpics de Los Angeles, esport que, tanmateix, no li va llevar de continuar veient els seus antics amics.

"L'any 1984 es va registrar un nivell altíssim d'homicidis entre bandes a la ciutat de Chicago. L'alcalde va organitzar una secció de policies que tenien un objectiu clar: netejar els carrers de bandes", explica Mario. "La seua estratègia era buscar els líders dels grups, perquè pensaven que si feien caure els caps, cauria tot el cos. En començar a buscar-los s'adonaren que jo era amic de dos dels líders, de Víctor i Samy. La policia ens captà en foto i, com que jo anava a la universitat, concloueren que era el cervell del grup".

Mèxic, planter del corredor

54 dels 3.500 presos que esperen al corredor de la mort de les presons dels EUA són mexicans. Les circumstàncies en què han estat jutjats han despertat una agra polèmica entre els governs d'ambdós països, fins al punt que el Govern de Mèxic va demandar el dels EUA davant el Tribunal Internacional de l'Haia. Aquest va condemnar el Govern nord-americà per haver violat l'article 36 de la Convenció de Viena, que garanteix als detinguts en tercers països rebre assessorament dels seus països d'origen.

El crim. La matinada de l'1 de gener de 1984 es va produir l'enèsim assassinat per arma de foc d'un membre d'una banda, després que la persona morta es veiera involucrada en un accident entre dos vehicles en els carrers del mateix Chicago. Nancy Lebron, una dona de cinquanta anys que afirmava que havia presenciado l'accident des de la finestra d'una segona planta, assegurà davant la policia que havia vist com Mario havia col·lidit contra el vehicle de Gilberto Pérez i l'havia introduït en el seu cotxe, mentre empunyava una escopeta per, finalment, desaparèixer en direcció on més tard es va trobar el cos de l'assassinat.

Mario, segons el testimoni de Lebron —el fill de la qual va ser el principal sospitós del crim, segons una investigació del consolat de Mèxic a Chicago—, era el culpable de l'homicidi. "La meua família es va posar de seguida al meu costat. Tenien la certesa que jo no havia comès el crim perquè aquest dia jo estava amb ells celebrant Cap d'Any!", explica.

Mario s'estava convertint en el cap de turc de l'alcalde, al mateix temps que esdevenia víctima d'una sèrie de despropòsits judicials. El 15 d'agost del 1985, el jove mexicà es presentà davant el tribunal que l'havia de jutjar. Allí s'assabentà que els seus amics Víctor i Samy —aquest tenia tres causes d'assassinat pendents— havien testificat contra ell. Per acabar d'empitjorar les coses, el seu advocat no s'havia pres la molèstia de cridar la seua família (amb la qual, assegura, havia passat la nit del crim) perquè testificara durant el judici. El fiscal fou implacable i fixà la seua sentència de mort per al 15 de setembre del 1985. Començava un compte enrere que es contreia a mesura que es consumien recursos judicials.

Un corredor sense eixida. L'11 de juliol del 1986, amb només vint anys, Mario Flores entrava al corredor de la mort de la presó d'alta seguretat de Pontiac, on passà a identificar-se'l com M-62349. "És la manera que tenen de despersonalitzar-te", diu. "La presó es-

EL TEMPS / RAFA GIL

A l'esquerra, i de dalt a baix, Mario abraça Elvira Peniche, membre de la Comissió de Drets Humans de Mèxic, en arribar a l'aeroport de Mèxic DF. A sota, amb el seu cosí, l'exjugador de l'Espanyol Germán Villa. En el centre, Mario, el dia de la inauguració de l'exposició "Eixir de l'infern", a València. A la dreta, el governador George Ryan.

tava al sud de l'estat, a set hores per autopista, dalt d'un turó. Quan vaig arribar, plovia. En pujar per la carretera vaig veure un llamp que va tocar l'antena del corredor de la mort. Allò em va recordar la pel·lícula de Frankenstein. Una volta dins, en la porta del corredor de la mort hi havia un cartell que deia: 'Ací acaba tota esperança. Benvinguts a l'infern'." Els guàrdies li entregaren uns pantalons caquís obscurs i una camisa blava clara. Aquest va ser el seu vestuari durant divuit anys.

Desesperats, els pares de Mario van vendre la seua casa per contractar un advocat que conseguira allargar una vida amb data de caducitat. El nou advocat va recórrer contra la sentència davant el Tribunal Suprem dels Estats Units, que va confirmar la condemna i la va fixar novament per al 10 de maig de 1989. "Jo vaig mantenir la meua fortalesa perquè sabia que era innocent i l'únic que em preocupava era esbrinar la manera d'eixir. Aleshores vaig començar a estudiar dret." Mario es matriculà en un curs a distància i es llicencià quatre anys més tard. A partir del 1992 exercí la pròpia defensa davant dels tribunals i començà a assessorar els seus companys. "Els explicava què volien dir les sentències, quins passos

Els alts càrrecs que ajudaren Mario a "eixir de l'infern"

Francisco de Paula, un rendista malagueny, tenia el costum d'intercanviar revistes de col·leccionisme amb associacions mexicanes. Una d'aquestes li va suggerir que enviara alguns números als mexicans que estaven en el corredor de la mort. De pas, De Paula va començar a escriure's amb un dels presos, un tal Mario. Era l'any 2000, i Mario ja havia pintat un bon grapat de quadres mentre espremia les últimes possibilitats que es reobria el seu cas. El mexicà va suggerir-li d'organitzar exposicions dels seus quadres a l'estat espanyol amb l'esperança de cridar l'atenció sobre la seua situació. "El arte contra la pena de muerte" va passar per la Casa del Món de Barcelona, la Biblioteca Municipal de Martorell i la Sala Oberta (com si hi hagués quelcom de premonitori) de la Universitat de València. En totes es demanava a la gent que sol·licitaren l'alliberament de Mario enviant cartes al governador d'Illi-

nois, George Ryan. Ryan en va rebre prop de 100.000. Ara, la Sala Oberta de la UV acull de nou 25 quadres de Mario Flores, ara sota el nom "Eixir de l'infern". La diferència? Mario hi va poder assistir el dia de la seua inauguració. "Hi ha una història mística —explica aquest mexicà— que explica el que he viscut: un riu tractava de creuar la sorra del desert, però no podia i es frustrava. Un

dia el vent li va dir: 'Mai no podràs creuar la sorra si corres perquè t'estancaràs'. 'Aleshores —li va dir el riu—, com puc creuar?' I el vent li va contestar: 'Convertint-te en la teua essència. Com un riu, mai no ho aconseguiràs, però si et fas essència, petites gotes d'aigua, jo t'elevaré i formaràs un núvol d'aigua, i et deixaré a la cimera de la muntanya, on tornaràs a ser riu.' Jo sóc aquest riu. Cadascun dels quadres, quan van vindre fa dos anys, tenia la meua essència. I com el riu, jo ara també estic ací."

calia fer... Em vaig guanyar un cert respecte." Tot plegat va fer saltar la veu d'alarma dels responsables de la presó, i el 1993 li van prohibir continuar assessorant els seus companys.

Què podia fer, aleshores? Com podia distraure la ment durant aquella espera? Després d'estudiar diverses religions, Mario es va centrar en la pintura, una afició que donà la primera empenta a la porta que tanca el corredor de la mort. Les exposicions que es van organitzar amb els seus quadres i el moviment popular que es va despertar al seu voltant esdevingueren eines de pressió, sobre

volar", explica Mario, per a qui la seua estada a la presó va tenir un efecte estrany: "Alguna cosa em va passar dins del corredor que em va encendre una llum. A Mèxic un periodista ho va explicar: 'a voltes, quan el fantasma latent de la mort ronda l'home, desperta l'esperit'."

Lliure, però culpable. Entretant, el temps continuava passant. "Només quan ja portava divuit anys allí vaig perdre un poc l'esperança d'eixir-ne amb vida. Però a mi no m'importava, perquè havia gaudit del millor de la vi-

tre Mario esperava la resposta del seu darrer recurs judicial. Aquest any, les proves d'ADN havien demostrat que almenys sis dels 156 presos que esperaven en el corredor de la mort a Illinois no eren culpables dels crims pels quals havien estat condemnats a mort. Ryan va demanar a un grup d'experts que investigaren què estava fallant, i aquests, tres anys després, redactaren un document de recomanacions, però el tribunal federal es va fer el desentès. El governador cridà el 9 de gener de 2003 a l'ambaixada de Mèxic per avisar-los que l'endemà anunciaria el perdó de la pena de mort per a sis condemnats a mort, ja que els legisladors no pensaven fer res per evitar les morts d'innocents. En aquesta llista hi havia Mario.

"Tenim un sistema que condemna a morir un innocent. Com es pot no fer-hi alguna cosa?", va dir Ryan en una històrica intervenció. A continuació, el governador republicà va anunciar que commutava les penes capitals per cadenes perpètuas a 154 presos; tres més haurien de passar quaranta anys en la presó, i encara uns altres tres quedaven en llibertat. Mario no estava entre

"A voltes, quan el fantasma latent de la mort ronda l'home, desperta l'esperit", va escriure un periodista mexicà

el governador d'Illinois, George Ryan, que havia de confirmar la sentència de mort. A falta de paisatges i vivències en què inspirar-se, Mario va plasmar sobre el llenç allò que havia llegit en els quadres. "Els quadres que pintava eren les meues finestres a la vida. Em permetien

da. Havia canviat una situació adversa. Quan vinguera la mort, s'emportaria una closca desgastada, la meua essència l'havia deixat en les meues pintures." Fou aleshores quan la providència, o no se sap ben bé què, va il·luminar el governador d'Illinois l'any 2000, men-

